

Vít Ondráček

DAKTYLOGRAMY

• 9. 1. – 3. 3. 2014 •

Narozen 5. 6. 1959 v Brně na Obilním trhu.

Po dětství prožitém v Ponětovících na území „bitvy tří císařů“ vystudoval Umělecko-průmyslovou školu v Brně, obor grafika, u bratří Chatrných (1974-1978). Poté vystřídal řadu zaměstnání. Od roku 1991 je na „volné noze“. Pravidelně vystavuje od roku 1978, zprvu téměř výhradně mimo zavedená centra. Učednická léta charakterizuje jako vývoj plný proměn v malbě, grafice a kresbě a v experimentálním použití různých technik. Ve stejné době vznikají také rozměrné kreslené obrazy s kultem torz a redukovanou barevnou škálou. Na počátku devadesátých let rozvinul malbu na skle, v níž propojil grafickou průpravu s rafinovanou malbou struktur a figurální znakovitostí na pomezí lettrismu. V té době tvořil na pódiu volné výtvarné fantazie na fyzické básnictví a hudbu, obrazy vyzdobil například kluby Alterna a Leitnerova v Brně, různé společenské místnosti a byty přátel. Navrhl šest vitráží pro kapli ve Velaticích a vitrážový triptych pro kapli v Ponětovících u Brna. Od přelomu let 1994-95 vytváří velký cyklus černobílých maleb nazvaný Černá Duha. Výběr z těchto obrazů (26) zakoupila Česká pojišťovna Brno (1996). Pro koncertní sál v Nové Pace namaloval v tomto stylu čtyři monumentální obrazy na téma Novopacko. Od počátku roku 1997 pracuje paralelně na dalším cyklu kreseb prsty na papíře a nazývá je DAKTYLOGRAMY. Reprezentativní průřez obrazy Černé Duhy i DAKTYLOGRAMŮ představil na dvou výstavách v Brně – Lužánkách (duben 1996, leden 1998), ve Strahovském klášteře (1998), na Veletrhu umění v Berlíně (1998), v Městském muzeu ve Svitavách na společné výstavě s básníkem Ludvíkem Kunderou (leden 2000). Daktylogramy vyzdobil i pražské pobočky Erste Bank. Je autorem řady bibliofilii,

na nichž spolupracuje s českými básníky. Věnuje se rovněž knižní ilustraci. Spolupracuje s časopisy Host a Weles a se stejnojmennými vydavatelstvími. V České republice uspořádal kolem 130 samostatných výstav. Účastnil se sympozií a společných výstav knižní grafiky. Při výzdobě interiérů propojuje malbu s technikou ručně řezaných šablon (nástěnné malby v bývalé šatlavě a v Městské knihovně v Kunštátě, či v židovském městě v Mikulově – hotel Templ).

V roce 2000 dokončil čtyři obrazy Samota, Sláva, Smrt a Spása ke stejnojmennému divadelnímu a hudebnímu projektu (premiéra v Divadle Na zábradlí). S brněnskou filmovou společností Foxymon natočil čtyři krátké filmy. Film Mucholapka získal hlavní cenu mezinárodního festivalu nezávislého filmu v anglickém Guernsey.

Poměrně obsáhlý cyklus tvoří takzvané Vaporizace, malby dechem. Plamenem svíčky vytváří série aktů od roku 2002 a současně pokračuje v práci na obrazech, v nichž rozvíjí výtvarný jazyk tak, jak se zrodil v období Černé Duhy. Perem kreslí figurální cykly podle modelu naslepo komponovaných fragmentárních aktů. Tyto akty přenesené na plátno a grafické listy daly vzniknout souboru maleb „V síti“, grafickému cyklu „Soukromý vesmír“. V posledních letech vznikají rozsáhlé cykly grafik v technice Tisku z korkové masky.

Soubor Daktylogramů byl v roce 2007-08 vystaven jako součást Meisterblätter aus der Sammlung der Internationale Biennale der Zeichnung Pilsen 2006 v Schönsee, v Galerii Leerer Beutel v Regensburgu, v John David Mooney Foundation v Chicagu, v Birminghamu a v Galerii Sala Manzů v Bergamu. V roce 2007 získal první cenu za grafiku na výstavě „Máchovy Litoměřice“. V roce 2009 vydalo pražské nakladatelství Cherm pod názvem „Pootočené zrcadlo“ výběr z malřových deníkových záznamů, sentencí a kreseb.

*Daktylogram, 1998
malba prsty na papíře, 100x70 cm*

*Daktylogram, 1997
malba prsty na papíře, 100x70 cm*

*Daktylogram, 1999
malba prsty na papíře, 100x70 cm*

DAKTYLOGRAMY VÍTA ONDRÁČKA

Petr Pazdera Payne

Začne-li lidský duch sekat latinu: promění se počátek věcí, řecky arché, v princip; vnitřní moc (ř. exousia) se transformuje v moc vnější (auctoritas); anebo se ze zkoumání, ř. historia, stane již vyzkoumaný předmět tohoto zkoumání, posléze neměnná historická danost...

Ze slova daktylos, prst, se přechodem do latinského, a nám časově bližšího, osvětí stává digitus. A tak tu máme digitalizaci a celou moderní epochu užitekvé vědy a technologických manipulací, ježto se bez digitalizace neobejdou.

Řecký daktylos jako by ukazoval ještě k jiným významům než latinský digitus; ten se zřejmě hodí víc k počítání a potažmo k cvakání myši a klávesnicí, než k dotekům a hmatání skutečnosti. Je to asi příliš zjednodušující zkratka, prachsprosté schéma, co tu postulují, samotný lingvistický argument nestačí, někdy však jazykový jev dokáže tu či onu věc trefně zobrazit. Ostatně pouhý návrat k řečtině by nic nevyřešil. Taková daktyloskopie je věda stejně užitná a manipulující jako kterákoli jiná. Používám navozeného schématu, jakkoli školometného a problematického, abych upozornil na daktylogramy Víta Ondráčka. Jeho daktyloi nepočítají, nemanipulují, nýbrž hmatají a tvoří. A vice versa: Tvoří a hmatají. Obojí zároveň. Přitom jak hmatají, tak tvoří, a jak tvoří, tak hmatají. Tvorba prsty je tvorbou prvotní a tedy v původním významu slova primitivní; tvorba prsty je bezprostřední, je to proces, v němž absentují prostředkující nástroje: štětce, špachtle, rozprašovače, grafické lisy atd. atd. A co je typické: představované daktylogramy vznikají způsobem spíš sochařským než kresebným, nepoužívají obrysové linky; hmoty a objemy věcí vznikají v celku, doslova pod rukama, prostou lapidární modelací. V daktylografii se tedy Vít Ondráček vrátil k něčemu prapůvodnímu, prvotnímu, elementárnímu. Zobrazení věcí není cílem, ale spíš záznamem znovuvytváření. Jsme svědky pokusu o zrekonstruování skutečnosti prapůvodní hrou prstů, prstokladem, prstokresbou, prstomalbou, daktylogenií. Vesmír, který Ondráček v daktylogramech buduje, není ani tak soukromý, jako spíš obecný, je to svět obecně známý a srozumitelný, nám všem společný. Ondráčkova daktylografie je cesta hledání rezné krásy věcí, cesta k jejich jádru, až na kost a na dřeň, do morku kostí, ke skeletu, ke konstrukci, pod šlupku – k jadřinci.

Není divu, že se Vít svými prsty, ale také hřbetem ruky a bříškem palce v podobenství dotýká jakoby nejstarších geologických vrstev planety, toho, co vzniklo horotvornou či sopečnou činností, a taky toho, co zbylo na dně dávných moří: krystalů, kamenů, mušlí, trilobitů, lastur... Mezi živou a neživou přírodou není ostrá hranice, stejně jako mezi houbami, rostlinami a živočichy; rukodělný malíř nahmatává vznikající život, pod prsty mu rostou plži, závojnatky, šneci, krabi a raci, langusty, medúzy, mořské řasy, vějíře travin či borovicového jehličí...

A příznačné jsou také šroubovice, nekonečná točitá schodiště, připomínající utajené genetické kódy. Útvary se množí fraktálním způsobem. Bují houbovitost. Listy ginkga rostou jeden z druhého. Vítězný řád proniká vším. Od láčkovce po lidskou postavu. Od bezobratlých po obratlovce. Od pterodaktyla po ruskou kněžnu z profilu.

Obtáčejí nás roury, hadice, husí krky. A hle: Mozkové závitky. Kořenice. Čelenky. Hřebínky. Rybí kosti. Skřeti a skřítci. Mořští koníci. Chaluhy. Chobotnice. Figuríny. Dlouhé nohy vykračující z formátu. Viscerální čili niterné skutečnosti. Kolárky. Krajky. Sukně galicijských tanečnic. Cedníky. Žábry. Hvězdy,

hvězdokupy, hvězdice. Okolíky. Univerzální opeřenost věcí. Todtentance kostrouň a lebkounů. Článkovci. Mušle. Vznášející se ikarové. Svinutí a rozvinutí úhoří. Vertebrální variace. Korzety. Nosní a jiné přepážky. Kůstky konečků končetinek. Flotily fregat, karavel i korvet. Prostocviky plavčků. Loutky, paňáci, fantasmata...vše v jednom společném rytmu a tanci.

Věci a tvary vznikají společnými ideami. Rotací. Posunem. Překlopením. Fraktálním opakováním. Vibrováním. Vlněním. Klonováním. Kroužkováním. Končetiny kostlivců rostou stejným způsobem jako větve stromů, lodyhy či nožky pavouků a kobylek. Cítíme spřízněnost věcí a lidí. Zdá se, že antropomorfizace tu byla dávno před člověkem. Pánve. Lopatky. Oblouky. Patra. Kříže. Žebroví. Pletence. Zkrátka vyšňoření kostlivci. Člověk je oblečen do své kosterní soustavy. Palma čili ruka dává tvar palmám, jakož i jiným stromům a křovinám a trsům bylin. Zvlášť pronikavý se nabízí pohled do byst, portrétů, áfnasů a profilů. Čelisti obrůstají muskulaturou. Mezi vnitřkem hlavy a vnější grimasou je natažena zcela průhledná pokožka. Krky jsou chráněny vysokými korzety. Napoleonské klobouky, helmice s čupřinami a rokokové paruky srůstají se svými nositeli. Každá páteř má svou hlavu. Od anatomických atlasů není daleko k atlasům světa.

Skutečnost je viděna jakýmsi sjednocujícím i ozvlášťujícím roentgenem. Jako kdyby celoplošně působilo všepřonikající infrazářením. Jsme svědky toho, co bychom mohli nazvat umělecká skiografie. Motýl zamává křídly zároveň s velkým třeskem. Otakárci se vysmívají Rorschachovu testu. Oka pavích ocasů se rozbíhají všemi směry, takže není jasné, kterým směrem je číst. Na nebi ohnivé ocasy a jiné pozoruhodné mraky. Žena pod závojem kráčí z pohřbu na svatbu, tam a zase zpět. Z drobných výběžků se stávají tunely, jimiž se pohybujeme v touze po světle, do nichž se však vzápětí utíkáme a skrýváme se před příliš ostrým světlem. Osleplí šátráme konečky prstů spolu s malířem, jehož prsty namočené v barvě se pohybují po bílém papíře dozajista sebejistěji. Vybělenost jako u kostí a čerň kostní se potkávají. Barva prostupuje oběma směry – rozžívá se po papíře, leč proniká též náruživému umělci pod kůži. Prsty, které makaly barevnou tekutinu spolu se vznikajícími útvary, vstřebávaly až příliš. A tak skončilo jedno z tvůrčích období Víta Ondráčka.